

GAZETA LWOWSKA

PRENUMERATA:

Miejscowa miesięcznie: bez dostawy do domu 4-80 —
dostawą 5-30 — Zamiejscowa miesięcznie z przesyłką
pocztową 5-30 — Zagranicą 7-00 zł.
P. K. O. 141.690.

WYCHODZI CODZIENNIE O GODZINIE 3-ej PO-
POŁUDNIU Z WYJĄTKIEM DNI POŚWIĄTECZNYCH

CENA NUMERU 20 gr.

Biura Redakcji i Administracji: pl. Smolki 3. I. p.
Telefon Redakcji 21-18, Administracji 21-17.
Redaktor naczelny przyjmuje od godz. 11 do 12
Listy należy frankować. — Reklamacje otwarte wolne od opłaty

Kanclerz Schober.

Stara pani na Ringu — temi słowy określają radykalni zwolennicy Heimwehry austriackiej, gmach parlamentu na przepięknym Franzensringu wiedeńskim i obradujące w nim ciało ustawodawcze. Odwzajemniając się przeciwnikom parlamentaryzmu austriackiego, możnaby o nich powiedzieć, że są chorobą, toczącą organizm życia politycznego i ekonomicznego młodej republiki. Pod wpływem manifestacji Heimwehry, ustawicznych grózb jej przywódców i ekscesów przez nich organizowanych, waluta austriacka poczyna drgać, a ruch turystyczny, jedno z głównych źródeł dochodów Austrii, słabnie w sposób bardzo widoczny.

To, co Heimwehra czyni, jest wręcz paradoksalne. Stworzona została — tak głoszą — dla obrony obywatela austriackiego przed rewolucyjnymi zapędami »austromarxistów«, t. j. silnych organizacji socjalistycznych i bardzo nielicznych na terenie austriackim komunistów. Tymczasem role odgrywane w życiu — przedstawiają się wręcz odwrotnie w stosunku do tych, które widnieją na programach. Rewolucyjni rzekomo socjaliści austriaccy są najmocniejszą podporą państwa, prowadzą politykę trzeźwą i rozsądną, gdy tymczasem Heimwehra wykazuje tendencje rewolucyjne, wzbudza niepokój tak, że sfery mieszczaństwa bogatszego liberalnego i świat banków i przemysłu poczyna się od niej odwracać, mimo, że do niedawna popierał ją bardzo hojną dłonią.

Heimwehra jest w gruncie ruchem importowanym z zewnątrz, z Niemiec, dla zakłócenia normalnego rozwoju życia austriackiego. Szereg organizatorów i przywódców z majorem Pabstem na czele, który niedawno znów zaznaczył się bardzo radykalnymi przemówieniami, wydelegowanych zostało do Austrii przez pravicowe partie i związki wojskowe z Rzeszy niemieckiej.

Heimwehra nie ma wyraźnych celów politycznych, ani określonych granic i oblicza. Operuje częściowo na terenie mieszczańskich stronnictw austriackich, a więc chrześcijańsko - społecznych, nacjonalistów i związku chłopskiego i równocześnie przeciwstawia się im, rozkłada je od wewnątrz. Tej samej metody użyło wobec tego, wobec Heimwehry, stronnictwo austriackie chrześcijańsko - społeczne. Odkomenderowało wszystkich swoich zwolenników z Dolnej Austrii do Heimwehry i w ten sposób uzyskało w tej prowincji przeważający wpływ na jej organizację. Heimwehra jest w życiu austriackim zaważą, która się daje dotkliwie odczuć, jest źródłem walk wewnętrznych, zamieszania i konfliktów.

Heimwehra wysuwa obecnie hasło reformy konstytucji rozszerzenia zakresu władzy prezydenta, ograniczenia uprawnień parlamentu i t. d. Nie chodzi jej jednak o cele pozytywne, ile raczej o agitację podburzającą i rewolucyjną. Przywódcy Heimwehry raz po raz grożą marszem na Wiedeń, o ile parlament nie spełni ich żądań. W ostatnich czasach jednak, Heimwehrowcy stali się ostrożniejsi, a nawet niektórzy z pośród ich przywódców zachęcają do większego umiarkowania.

Zjazd kupiectwa polskiego rozpoczął swe obrady w Poznaniu.

Poznań, 27 września. (PAT.). Z inicjatywy Naczelnej Rady Zrzeszenia Kupiectwa Polskiego został zwołany do Poznania ogólnopolski zjazd kupiectwa. Obrady rozpoczęły się dziś przedpołudniem w sali Domu Rzemieślniczego. Przybyli na nie, prócz

kilkuset przedstawicieli kupiectwa, między innymi: Wiceminister przemysłu i handlu dr. Doleżał, Wojewoda poznański Dunin Borkowski, prezydent Izby przemysłowo-handlowej w Warszawie Klarner, przedstawiciele władz, instytucji finansowych i t. d.

Obchód 1000-lecia św. Wacława.

Wielkie uroczystości narodowe w Pradze.

Praga, 27 września. (PAT.). Dzień dzisiejszy, jutrzejszy oraz niedziela stanowią kulminacyjne dni uroczystości tysiąclecia św. Wacława, na które przybył szereg delegacji zagranicznych i krajowych. Z Polski przybył dziś rano arcybiskup Sapieha, metropolita wileński Jałbrzykowski oraz księża biskupi łomżyński i pomorski. Poza tym bawi już w Pradze pielgrzymka polska, oraz wiceprezydent m. Warszawy Borzęcki.

Dziś przedpołudniem odbyło się uroczyste nadanie 8-mu pułkowi ula-

nów imienia pułku św. Wacława, oraz wręczenie sztandaru, przyczem wygłosił przemówienie prezydent Masaryk. W południe wydał prezydent Masaryk śniadanie na zamku. Wieczorem odbył się u stóp pomnika św. Wacława hołd narodu, na którego program złożyły się liczne przemówienia oraz popisy muzyczne. W uroczystości wzięł udział prezydent Masaryk, członkowie rządu, korpus dyplomatyczny, delegacje zagraniczne oraz niezliczone tłumy publiczności.

Exposé kanclerza Schobera.

Zapowiedź rychłej zmiany konstytucji w Austrii.

Wiedeń, 27 września. (PAT.). W swoim dzisiejszym exposé kanclerz Schober między innymi oświadczył: Żądania gruntownej reformy konstytucji i administracji wyszły z szerokich kół ludności. Nie można zamykać oczu wobec faktu, że żądania te stawiane są przez silny ruch ludowy, czego w państwie demokratycznym lekceważyć nie można. Wzrost sił Heimwehry datuje się od lipca 1929. Należą do niej ludzie nienagani ze wszystkich warstw ludności, którzy są przekonani, że wiele naszych instytucji publicznych wymaga reformy. Tempo, w jakim parlament traktuje te kwestje, było tak powolne, że wołania o reformie stały się coraz

głośniejsze i nagłać. Byłoby błędem i niesprawiedliwością przedstawiać ruch ten jako prowadzący do zamachu stanu i do wojny domowej. Kanclerz naszkicował następnie plan reformy konstytucji, który rychło zamierza przeprowadzić.

Omówiwszy następnie program gospodarczy rządu, kanclerz przeszedł do omówienia polityki zagranicznej. Polityka nasza — mówił kanclerz — jest przedewszystkiem polityką przyjaźni ze wszystkimi państwami, a szczególnie z naszymi sąsiadami. Wynika z tego, że polityka nasza jest polityką neutralności i taką musi pozostać.

Proces o zajścia w Opolu.

Katowice, 27 września. (PAT.). Pismo „Katolik Polski“ przynosi dziś wiadomość z Opolu, wedle której główny proces przeciwko sprawcom pobicia artystów polskich odbędzie się dnia 7 października i będzie trwał prawdopodobnie 3 dni, ze względu na

wielką liczbę świadków. Oskarżonych jest 20 osób. Dalej dziennik podaje, że jako prywatnych oskarżycieli dopuścił sąd reżysera Stempniewskiego, kapelmistrza Zunę i 10 innych artystów i artystek, którzy zostali poranieni lub pobici.

W stronnictwie chrześcijańsko-społecznym były kanclerz, ks. dr. Seipel, mocno obecnie popiera Heimwehrę. Kanclerz Streeruwitz, reprezentujący koła przemysłowe, jest jej zasadniczo przeciwny, ale ma za mało autorytetu i energii, aby zdecydować się na energiczne wystąpienie. Natomiast znany stary przywódca organizacji robotniczych chrześcijańsko - społecznych, poseł Leopold Kunschak, opowiada się stanowczo za parlamentaryzmem, a przeciw Heimwehrze.

W ostatnich czasach obóz parlamentarny uzyskał poważny sukces w osobie byłego kanclerza, dotychczasowego prezyd. policji w Wiedniu, p. Schobera. Do niedawna socjaliści nienawidzili prezydenta policji wiedeńskiej, jako autora, ich zdaniem, krwawych repre-

syj przeciw manifestacjom robotniczym. Obecnie jednak p. Schober oświadczył wyraźnie, że stoi na gruncie konstytucji, przyszedł do pojednania między nim a socjalistycznym burmistrzem Wiednia, p. Karolem Seitzem, a prasa socjalistyczna przestała go atakować.

W tych dniach kanclerz Streeruwitz ustąpił, gdyż nie mógł sprostać trudnej sytuacji. Następcą jego został właśnie p. Schober, od którego oczekują gwarancji zapewnienia spokoju wewnętrznego i podniesienia autorytetu państwa, osłabionego ustawicznymi wewnętrznymi przesileniami.

Minister Poczty i Telegr. we Lwowie.

Dziś o godzinie 9.05 pociągiem z Warszawy przybył do Lwowa Minister Poczty i Telegrafów, inż. Boerner. Na dworcu powitał Ministra prezes lwowskiej Dyrekcji Poczty i Telegrafów Moszoro, przedstawiciele władz i urzędów państw., oraz organizacje pracowników pocztowych ze sztabandem i orkiestrą. Z dworca udał się p. Minister do biur lwowskiej Dyrekcji Poczty, poczem złożył wizyty Wojewodzie Gołuchowskiemu i Komisarzowi Rządu Nadolskiemu. W godzinach popołudniowych p. Minister dokona inspekcji lwowskich urzędów pocztowych.

PRZED ZAMKNIĘCIEM P. W. K.

Warszawa, 28 września. (AW.). Dnia 29 bm. wyjeżdża do Poznania Premier dr. Światłowski celem dokonania w imieniu Rządu zamknięcia P. W. K. Wraz z Premierem wyjeżdżają Ministrowie: Kwiatkowski, Kühn, Niezabytowski i Staniewicz. Jutro udaje się do Poznania również Min. Zaleski.

NOMINACJA DYREKTORA DEPARTAMENTU SAMORZĄD.

Warszawa, 28 września. (AW.). W najbliższych dniach ogłoszona ma być nominacja dotychczasowego Wicewojewody krakowskiego dra Duchą na stanowisko dyrektora departamentu samorządowego Ministerstwa Spraw Wewn.

STUDENCI POLSCY Z AMERYKI.

Warszawa, 28 września. (AW.). W przyszłym roku przybędzie do Polski wielka wycieczka studentów Polaków z Ameryki. W związku z tem uniwersytety polskie i politechniki zamierzają zorganizować w czasie pobytu wycieczki specjalne kursa 6-tygodniowe, w czasie których wykładane będą wiadomości o polskiej historii, sztuce oraz technice.

PRZEWÓZ POCZTY AUTOBUSOWY SAMI.

Warszawa, 28 września. (AW.). Ministerstwo Poczty i Telegr. wprowadza referat komunikacji autobusowej. Zadaniem tego referatu będzie opracowanie użyteczności komunikacji autobusowej dla stałego przewozu poczty. Przepuszczalnie wprowadzony będzie przymus przewożenia poczty przez wszystkie towarzystwa komunikacji autobusowej. W związku z tem opracowany ma być plan uruchomienia nowych szlaków autobusowych.

KATASTROFALNA POSUCHA W ANGLI.

Londyn, 27 września. (PAT.). Dzień dzisiejszy jest już 36-tym dniem suszy, która panuje w większej części południowej Anglii. Stan ten wywołuje zaniepokojenie, grozi bowiem wyczerpaniem źródeł wody. W niektórych okręgach, bardziej oddalonych, spożycie wody zostało ograniczone. W Londynie ludność stale wzywana jest do oszczędzania wody. Polewanie ogrodów i kortów tenisowych zostało zakazane pod karą grzywny.

Afera Clarence'a Hatry'ego.

Niestychany skandal finansowy wstrząsnął City londyńską, wywołując sceny dramatyczne, oddawna niepiętnie. Mamy tu do czynienia z aferą na wielką skalę, która rzuca jaskrawe światło na stosunki powstałe po wojnie w sferach, gorączkowo rzucających się na wszelką szansę zdobycia bogactwa.

Kim jest Hatry, którego nazwisko wypełnia szpalty pism londyńskich? Wyłynął on na widowie niedawno, w okresie spekulacji powojennych. Znany był w City, jako zręczny spekulant, który szedł na wszelkie, najbardziej ryzykowne przedsięwzięcia. Kilka lat temu, w roku 1924 powięta mu się noga. Nazwisko jego pozostawało w ścisłym związku z katastrofą Commercial Corporation of London, w której to katastrofie mnóstwo ludzi straciło ogromne majątki. Sam jednak Hatry wyszedł z bankructwa i ręką obronną i, co najciekawsze, o roli jego w całej sprawie prędko zapomniano. Zręcznością, umiejętnością oddziaływania na ludzi prędko odzyskał on zaufanie i ze zdwojoną energią przystąpił do nowych interesów. Krag jego działalności był olbrzymi. Zorganizował towarzystwo Corporation and General Securities Company, za którego pośrednictwem największe miasta, jak Birmingham, Bristol, Sheffield, zaciągały pożyczki. Brał udział w dziesiątkach innych stowarzyszeń, jak Oak Investment Corporation, Retail Trade Securities Ltd. i wiele innych, które w życiu finansowym City odgrywały rolę pierwszorzędą. Tak trwałoby wszystko aż prawie do dni ostatnich, kiedy zaczęły się rozchodzić niepokojące wiadomości o stanie interesów Hatry'ego. Giełda zareagowała zniżką, która wkrótce przybrała postać katastrofalnego spadku.

Tego, co się działo przez kilka dni ostatnich, giełda londyńska dawno nie widziała. Ludzi ogarniało zaleństwo, rozchodziły się nieprawdopodobne wiadomości, mówiono o ucieczce Hatry'ego do Niemiec, co oczywiście jeszcze bardziej potęgowało panikę. Akcje przedsiębiorstw Hatry'ego spadły do kilku pensów, tysiące ludzi zostało zrujnowanych. Popłoch dosięgnął punktu kulminacyjnego, gdy przyszła przerwał notowanie całego szeregu akcji, związanych z Hatry'm. Podobnych zarządzeń nie widziano w Londynie, że Komitet Giełdowy dynie od chwili wybuchu wojny!

Hatry i trzej jego pomocnicy zostali pociągnięci do odpowiedzialności. Wobec tego, że zeznania, które złożył, okazały się fałszywymi, wszystkich czterech aresztowano. Rozmiary afery nie są jeszcze dokładnie znane, dadzą się dopiero ustalić w wyniku śledztwa. W każdym razie można stwierdzić, że sięgają one sum fantastycznych. Same straty, poniesione na spadku akcji, wynoszą już w tej chwili około 10 milionów funtów. Oczywiście, olbrzymia większość poszkodowanych to szeroka, szara publiczność, składająca swe oszczędności w akcjach umiejętnie reklamujących się przedsiębiorstw.

Następstwa jednak afery, jak się wydaje, nie ograniczają się tylko do Londynu, ale sięgają dalej. Przedewszystkiem wyraźne zaniepokojenie dało się wyczuć na giełdzie paryskiej. Jednym z głównych przedsiębiorstw Hatry'ego jest towarzystwo Photomaton, które posiada odpowiedniki w Paryżu (société Continentale de Photographie) i w Berlinie (Deutsche Photomaton — Akt. Ges.). Chociaż towarzystwa paryskie i berlińskie oświadczają, że związek ich z londyńskim polegał tylko na wykorzystaniu jego patentów, to jednak w sferach giełdowych Paryża (a także poniekąd Berlina) daje się wyczuć wyraźne zaniepokojenie.

Skandal londyński przybrał roz-

miary kolosalne i może mieć znaczenie międzynarodowe. Uderza jednak, że mógł on przybrać takie rozmiary, że tysiączne rzesze zaufały sprytnemu spekulantowi. Przypomina się głośny z przed kilku lat skandal paryski, kiedy sprytna oszustka wyłudziła miliony franków, przypominają się dziesiątki podobnych afer. Drobnymi kapita-

lista szuka jaknajwyższego procentowania, pragnie z małego swego kapitału mieć jaknajwięcej. Oczywiście, pada ofiarą spekulanta, nie wysilającego się nawet na specjalny spryt. Czy Hatry będzie nauczka dla tych tysięcy łatwowiernych, wątpić należy. W każdym razie sprawa ta, rozpatrywana pod kątem widzenia interesów dro-

bnymi kapitalistów, znalazła się na porządku obrad angielskiego gabinetu. Mówi się o projekcie ustawy, któraby zabezpieczała posiadaczy drobnych kapitałów, utrudniając wielkim rekinom polowanie na nie. Chęć łatwego wzbogacenia się, rodzi szaloną łatwowierność, z której różni Hatry'owie korzystają. Czy jakaś ustawa będzie tu mogła złodziejstwu zapobiec — trudno przewidzieć!

A. H.

Konferencja w sprawach rolniczych. Przemówienie Premjera dr. Świtalskiego.

Warszawa, 27 września. (PAT.) Dnia 27 b. m. w pałacu Prezydium Rady Ministrów rozpoczęła się pod przewodnictwem Premjera Świtalskiego konferencja w sprawach rolniczych. W konferencji wzięli udział: Minister Rolnictwa Niezabytowski, Minister Skarbu Matuszewski, Minister Przem. i Handlu Kwiatkowski oraz Wiceminister Spraw Wewnętrznych Pieracki. Ze strony zainteresowanych organizacji rolniczych wzięli udział przedstawiciele wielkich organizacji handlu zbożem, banków i izb rolniczych. Konferencję zagał Premjer Świtalski następującem przemówieniem:

Miło mi powitać Panów przedstawicieli najpoważniejszych Zrzeszeń rolniczych. Celem dzisiejszej konferencji jest wysłuchanie opinii Panów w sprawie organizacji produkcji rolnej. Rząd uważa to zagadnienie za nader aktualne. Przedewszystkiem idzie o to, że praca na roli musi się opłacać, musi ona gwarantować zwrot włożonego nakładu, musi dawać taka

rentowność, jaka jest potrzebna, by produkcję rolną uczynić najbardziej intensywną.

Ceny artykułów przemysłowych w ciągu ostatnich dwu lat nie uległy poważniejszym zmianom. Jest to zdo bycz w obronie której stać jest obowiązkiem. Drugą zdobyczą jest wywalczenie prawa obywatelstwa dla nakazu, by utrzymać równowagę między cenami rolnemi a przemysłowemi.

Cofnijmy się pamięcią o kilka lat zaledwie, a przekonamy się, że nad tem wszystkim praktycznie przechodzono do porządku dziennego i melancholijnie kiwano głowami nad rzekomą koniecznością walki wsi z miastem. Droga prowadząca do równowagi między rolnictwem a przemysłem nie jest łatwa. Stoją tu na przeszkodzie kwestje ogólnoświatowe. To co leżało w zakresie działania Rządu, zostało w ostatnich miesiącach dokonane. Daliśmy pomoc kredytową produkcji rolnej. Pomoc ta napewno nie jest dostateczną, ale jest

ona maksymalną w granicach naszych obecnych możliwości. Zarządzenia, wydane przez Rząd w ostatnim czasie, pozwalają cenom na artykuły rolne kształtować się swobodnie według poziomu światowego i chronią naszą produkcję od sztucznego popierania eksportu zbóż, a więc od nienaturalnej i nieuzasadnionej zniżki cen u nas.

Jestem przekonany, że mimo trudności, stałość obecnych zarządzeń Rządu zostanie w najbliższym czasie utrzymana. Zarządzenia nasze nie dadzą jednak pożądanego wyniku, jeżeli i Panowie jako przedstawiciele organizacji rolniczych nie rozwiążecie praktycznie zagadnienia silnego i dobrze zorganizowanego handlu ziemio-płodami. Należyta organizacja zbytu płodów rolnych jest integralną częścią programu rolnego i może powstać jedynie w skutek znacznego wysiłku sfer zainteresowanych. Aby należycie spełnić swe zadanie, organizacja ta musi sięgnąć do wszystkich sfer rolnych i objąć swym systemem wszystkie grupy producentów do najdrobniejszego włącznie.

Te wszystkie zagadnienia musimy oświetlić. W nich musimy znaleźć drogi rozwiązania. Z tego co powiedziałem, widzicie panowie, że Rząd podziela waszą opinię o trudnych obecnych warunkach produkcji rolnej i uznaje konieczną potrzebę poprawy. Sądzę, że to nas zwałnia od potrzeby wzajemnego przekonywania się. Dlatego też proszę panów, by wszystkie wysiłki skierowały do rozwiązania tych zagadnień nie tylko dla Rządu, ale i dla panów tak bardzo ważnych.

Wyniki konferencji.

Warszawa, 28 września. (PAT.) Na wczorajszej konferencji w sprawach rolniczych, po przemówieniu Premjera Świtalskiego oraz Ministrów Niezabytowskiego i Kwiatkowskiego, rozwinęła się wyczerpująca dyskusja, w czasie której omówione zostały najistotniejsze aktualne postulaty rolnictwa, wiążące się z zagadnieniem obrotu zbożem. W dyskusji tej zabierali głos pp. Fudakowski, Pluciński, Przedpeński, Gościński, Chmielewski, Ru-

dziński, Boguszewski, Okuniewski, oraz obecni na konferencji ministrowie.

P. Prezes Rady Ministrów, zamykając dyskusję, stwierdził, że oświetliła ona w głównych zarysach postulaty sfer rolniczych, dotyczące tego zagadnienia, oraz zwrócił się do obecnych z apelem o wypracowanie konkretnych projektów organizacyjnych, z którymi Rząd pragnąłby się możliwie najszybciej zapoznać.

Dalsza podróż P. Prezydenta Rzplitej po Kresach Wschodnich.

Wilno, 27 września. (PAT.) Pan Prezydent Rzplitej opuścił Wilno dziś o godz. 13, ażeby udać się na dalszy objazd Województwa nowogródzkiego. Droga prowadziła przez puszcę Rudnicką i łańskę Świątyni, własność Marszałka Piłsudskiego przy trakcie łączącym Ziemię Wileńską i Nowogródzką, a noszącym nazwę traktu Marszałka Piłsudskiego. Pan Prezydent zatrzymał się przy tablicy pamiątkowej, wmurowanej z okazji otwarcia wspomnianego traktu w dniu 17 bm. i na pamiątkę swego pobytu zasadził drzewko.

O godz. 16.30 Pan Prezydent zawiątał do miasteczka Wasiliszek. Wśród entuzjastycznych okrzyków i owacyj Pan Prezydent, powitany

przez miejscowego starostę, przeszedł przed frontem oddziału Strzelca, poczem udał się do miejscowej szkoły powszechnej, gdzie jedna z uczniei wygłosiła przemówienie, a dziewczęta obsypały Pana Prezydenta żywym kwieciami. W czasie podwieczorku przemówił w imieniu komitetu Wojewoda p. Grabowski, składając wyrazy hołdu Panu Prezydentowi. Po podwieczorku Dostojny Gość wśród szpalerów organizacji miejscowych udał się do kościoła parafialnego, gdzie odprawiono modły. O godz. 20 wyjechał Pan Prezydent do Żołudka, własności prezesa Rady Wojewódzkiego Związku Ziemian ks. Ludwika Czerwertyńskiego.

Sensacyjny proces w Niemczech.

„Czarna Reichswehra“ na widowni.

Berlin, 27 września. (PAT.) W Schwerinie rozpoczął się dziś sensacyjny proces przeciwko b. porucznikowi Eckermannowi, oskarżonemu o udział w morderstwie na jednym z żołnierzy Reichswehry za zdradę t. zw. „czarnej Reichswehry“. Oskarżony zbiegł swego czasu za granicę. Po długich poszukiwaniach zdołano go odnaleźć w Gwatemali, skąd oddano go w ręce władz niemieckich. Na sto-

le przewodniczącego znajduje się wśród dowodów rzeczowych także czaszka zastrzelonej ofiary. Na wniosek obrony, powołującej się na możliwość zagrożenia interesów państwa wskutek zeznań świadków, trybunał uchwałił przeprowadzić rozprawę przy drzwiach zamkniętych. Do wniosku tego przyłączył się również prokurator.

MINISTER PRYSTOR W GDAŃSKU.

Gdańsk, 27 września. (PAT.) Dziś rano przybył do Gdańska Minister Pracy i Op. Społ. Prystor. Po powitaniu na dworcu Minister zwiedził etap Urzędu Emigracyjnego, poczem udał się na pokład statku polsko-brytyjskiego Towarzystwa okrętowego, gdzie zbadał szczegółowo warunki, w jakich podróżują nasi emigranci. W południe Minister wraz ze swem otoczeniem odjechał samochodem do Wejherowa celem zwiedzenia tamtejszego etapu emigracyjnego.

ODPOWIEDŹ KLUBÓW LEWICY I CENTRUM.

Warszawa, 28 września. Wczoraj nadeszły odpowiedzi na propozycję prezesa B. B. W. R. płk. Sławka odbicia wspólnej narady dla omówienia sposobu debaty konstytucyjnej w Sejmie, — wszystkich klubów lewicy i centrum. Odpowiedzi są odmowne.

PAPIEŻ OPUSZCZA WATYKAN.

Rzym, 28 września. (AW.) Dnia 21 grudnia br. Ojciec św. opuścił po raz pierwszy terytorjum państwa kościelnego i uda się do kościoła Santo Carlo, gdzie celebrowana będzie uroczysta msza św. W kościele tym odprawiał Papię przed 50 laty jako młody ksiądz pierwszą swoją mszę.

NAUKA — LITERATURA — SZTUKA.

Wrzenie w świecie literackim Sowieców.

Ostatnia czystka w szeregach partji komunistycznej, która postawiła za nawiąaniem partji wybitnego teoretyka Bucharina, natchnęła „czyścicieli“ do wejżenia w stosunki literackie.

Na łamach prasy sowieckiej rozpoczęła się wobec tego ostra nagonka na pisarzy, których należałoby z partji usunąć. Na pierwszy ogień poszli wybitni prozaicy: Zamiatin i Pilniak.

Zarzucają im mianowicie, że ich utwory ukazały się w rosyjskich kontrrewolucyjnych wydawnictwach berlińskich. Fakt ten wywołał oburzenie wśród prawowiernych pisarzy komunistycznych. „Krasnaja Gazieta“ rozpisała ankietę w tej sprawie, w której poeta Kniaziew wypowiedział się za „czystką“ szeregów literackich i zaproponował urządzenie w jednej z największych fabryk moskiewskich sądu nad „zdrajcami“.

Większość odpowiedzi domaga się jednak śledztwa, któreby wykazało czy oskarżeni pisarze udzielili pozwolenia na wydanie swoich utworów zagranicą, czy może stali się ofiarami barbarzyńskich metod eksploatacyjnych wydawców zagranicznych. (Widzą w cudzem oku słomkę, a w swoim belki nie widzą).

Wrzenie doszło wreszcie do takiego stopnia, że władze zdecydowały się na rozwiązanie związku pisarzy sowieckich.

Wynikiem tej represji stał się rozłam wśród pisarzy-komunistów. Grupa opozycyjna skupia się dookoła ofiary „czystki“ Pilniaka. Grupa wiernych rządowi obrała za swego przywódcę... Brunona Jasińskiego.

Autor „Pałę Paryż“ osiągnął w ten sposób szczyt w sowieckiej hierarchji literackiej.

Wzmózony ruch wydawniczy w Wilnie.

Zbliżające się jubileuszowe uroczystości uniwersyteckie oraz wielki zjazd lekarzy i przyrodników wpłynęły na wzmożenie się ruchu wydawniczego w Wilnie.

Wkrótce ukaże się księga zbiorowa ex re 350 rocznicy Uniwersytetu Stefana Batorego, zawierająca 22 prace profesorów oraz wizerunki założyciela Wszechnicy, króla Stefana Batorego i bisk. Walerjana Protasewicza, pierwszego opiekuna i kanclerza przyszłej Akademji. Księga wyjdzie pod redakcją prof. St. Kościakowskiego. Wkrótce potem ujrzy światło dżienne drugie wydawnictwo zbiorowe uniwersyteckie, pod redakcją prorektora St. Pigonia.

Perjodyczne wydawnictwa „Alma Mater“, „Źródła mocy“, oraz Pamiętnik lekarski będą w znacznej części poświęcone rozprawom, związanym z historją Wszechnicy wileńskiej. Szczegół-

nie wartościowe prace zgromadził w »Ateneum«, organie Wileńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, redaktor prof. Modelski. Podane m. in. w nim będą źródłowe studia nad życiem kuratora Czartoryskiego oraz generała Ziemi Podolskich, Ad. Czartoryskiego. Dalej, znany numizmatyk M. Gumowski, drukuje ważną rozprawę o medaljerstwie wileńskim, bogato ilustrowaną.

Niebawem ukaże się w sprzedaży już wytłoczone w drukarni »Lux« wydawnictwo Towarzystwa Krajoznawczego p. t. »Wilno«. Jest to drugie wydanie książki prof. Juliusza Kłosa, traktującej o dziejach i pięknie Wilna. Dodane są w niej artykuły historyczne prof. historii dr. St. Trzebińskiego, prof. St. Kościakowskiego i inn. Książkę zdobi okładka rysunku prof. Ruszczyca.

Z Teatru Wielkiego.

(Wieczór Wojciecha Bogusławskiego).

Kiedy teatr narodowy w Warszawie, pozostający pod dyrekcją Wojciecha Bogusławskiego, zatrząsł się w posadach, elita towarzystwa stołecznego zaabonowała wszystkie łoża na cały sezon.

To jedna strona medalu.

Wczoraj na przedstawieniu »Spazmów modnych«, komedji ojca sceny polskiej, przedstawieniu danem ku upamiętnieniu setnej rocznicy jego zgonu, zajęte były w widowni teatru lwowskiego trzy czy cztery łoża, o balkonach i parterze wolę nie wspominać. Zjawili się w teatrze p. Wojewoda, starosta Eckhardt, łoża przedyjalna i Kasyna Narodowego świeciły przykrą pustką.

Gdy teatry lwowskie skutkiem katastrofy finansowej dzierzawców zamknęły swe podwoje, w tramwajach i w lokalach publicznych spotykaliśmy obywateli »kresowego grodu« lamentujących nad tem nieszczęściem. Skoro jednak brać aktorska zakasała rękawy i ofiarnie stanęła do pracy — w widowniach teatrów lwowskich pustki!

Oto druga strona medalu.

A jednak te stare »Spazmy modne«, zaprezentowane lwowskiej publiczności po raz pierwszy w r. 1797, warte i dzisiaj zobaczyć. Humor ich nie po-

starzał się, nie stracił nic na sile rozśmieszającej, jeno pewne sytuacje trąca myszką, dodajmy: bardzo sympatyczną i rozrzewniającą. Więc swojsko i głośno było w widowni, bo i śmiechu szczerzego i gorących okłasków bynajmniej w niej nie zbrakło.

Artyści wszyscy. I ci czołowi i szara gwardja drugoplanowa, grali bardzo starannie, z przejęciem się i werwą. Bardzo dobry nabytek p. Marja Malanowicz, spazmowała artystycznie, sekundowała jej w tem bez zarzutu Janina Poraska, a nienaganną subretką Dorotką była Julja Nowakowska.

Gustaw Rasiński w roli romansowego eksmajora Szarmantskiego, mógłby i nieboszczyka rozśmieszyć. Jan Guttner grzmiał i łajał wszystkich jak kozo, siedząc na wsi, nie przyzwyczał się śnać do stołecznej mody i stołecznych fifaków. Zasłużył również na pełne uznanie wraz z Juljanem Dobrzańskim w epizodycznej roli eskulapa, posiadającego pyszną receptę na wszelkie fochy kobiece i spazmy, Arturem Kwiatkowskim, Jerzym Szynclerem i Władysławem Ratschką.

Nie wątpię, że na przedstawieniach popołudniowych młodzież szkolna wynagrodzi artystom trud przez nich poniesiony. — mre. —

Dobra nowina dla filatelistów.

Małe państewka, cierpiące na wieczny brak gotówki, poprawiają chętnie swój budżet wydaniem nowych znaczków pocztowych, które, jako rzadkie, osiągają bardzo wysokie ceny. Za pretekst do wydawania znaczków służy zazwyczaj jakaś rocznica historyczna, jakieś wydarzenie ważniejsze, lub uroczystość państwowa. Niezwykłego pretekstu chwyciła się ostatnio Abisynja.

Wydała mianowicie marki z okazji nabycia przez rząd tamtejszy pierwszego samolotu, który ma być związkiem przyszłej narodowej floty powietrznej. Znaczkę pocztowe, wydane na pamiątkę tego ważnego faktu, sprzedawano tylko w ciągu jednego dnia, w ograniczonej ilości 1.500 kompletnych serji.

SPRAWOZDANIA I RECENZJE.

Józef Skoczek. Studja nad patrycjatem lwowskim wieków średnich. Lwów 1929. Nakładem Pamiętnika Historycznego pod redakcją Przemysława Dąbkowskiego. Jest to już druga praca tego samego autora z zakresu studjów nad średniowiecznym Lwowem. Tym razem autor postawił sobie za cel przedstawić w granicach możliwości źródłowych, genealogji pewnych wybitnych rodów lwowskich w okresie wieków średnich. Autor zwraca uwagę w szczególności na znamieny fakt, że mianowicie pewne wielkie i zasłużone dla miasta rody z biegiem czasu znikają zupełnie z widowni życia miejskiego, ustępując miejsca ludziom innym. We Lwowie np. w wieku XIV. cieszą się znaczeniem rody Stecherów, Zommersteinów (od nich pochodzi dzisiejszy Zamarstynów czyli Zommersteinhof), Brigerów, Rusinów, Rademunczów, Worstów, Szelerów i in. W początkach XV. stulecia niemal wszystkie te rodziny znikają a w ich miejsce wstępują rody Czornbergów, Zindrichów, Friedrichów, Steinkelerów, Nymandów, Sternbergów i w. in. Z biegiem lat i te oczywiście ustąpią innym.

Autor stwierdza dalej, że cały szereg rodów lwowskich mieszkańców zasiliał sferę szlachecką, szukanie zaś wszelkich śladów odbywania się tego procesu, stanowi jedno z głównych zadań pracy. I tak, znamieną jest rzeczą, że na ziemi ruskiej roi się wprost od szlachty o obcych imionach i nazwiskach, Kunatów, Gumprechtów, Clusów, Linków, Folmanów i innych. Niemiecka narodowość wymienionych zdaje się nie ulegać wątpliwości i kto wie, czy szlachta ta nie wywodzi się ze stanu mieszczkańskiego, może nawet ze Lwowa.

Drugim celem badań autora było stwierdzenie związków rodzinnych między mieszczaństwem lwowskim a szlachtą.

Pod tym kątem widzenia omówiono dokładnie dzieje i genealogję ośmnastu rodów lwowskich, a to: Steche-

row, Zommerstejnów, Szelerów, Steynkelerów, Templów, Klopperów, Hellbezemów, Friedrichów, Abreków, Arnestów, Czornbergów, Zindrichów, Schropów, Lindnerów, Kadenów, Nymandów, Smedfeldów i Rennerów.

Z książki bije głębokie umiłowanie starego Lwowa, które niewątpliwie było bodźcem do tej nader ciekawej i cennej pracy, będącej ważnym przyczynkiem do historii Lwowa. A. L.

„Wiadomości Statystyczne“. (dwutygodnik, nakładem Głównego Urzędu Statystycznego). Ukazał się zeszyt osiemnasty dwutygodnika „Wiadomości Statystyczne“. Bogata treść zeszytu zawiera następujące tablice: Stan gospodarczy Polski. — Produkcja górnictwa i hutnictwa. Wytwórczość produktów dystalacji ropy. — Elektrownie. Tartaki, fabryki mebli giętych. Stan zasiewów w stopniach. — Handel z poszczególnymi krajami. Przewóz i wywóz do Polski. — Ruch statków w porcie gdyńskim. — Wskaźnik cen hurtowych. Ceny hurtowe artykułów przemysłowych i żywności. Wskaźnik cen detalicznych w Warszawie. Ceny artykułów żywności w większych miastach. Koszt żywności w miastach. Wskaźnik cen miejscowych ziemiopłodów i paszy. Ceny miejscowe płacone producentom. Przegląd międzynarodowy: ceny giełdowe zbóż i ceny detaliczne. — Bezrobocie. Państwowe pośrednictwo pracy. Zarobki robotników w górnictwie i hutnictwie. Ubezpieczenie społeczne. Wydajność pracy w kopalniach węgla kamiennego. Dywidenda wypłacona przez krajowe spółki akcyjne. Kursy papierów procentowych i akcji na giełdzie warszawskiej i dewiz. Bank Polski. Kursy polskich pożyczek na giełdzie w Nowym Jorku. Izby rozrachunkowe. Wkłady oszczędnościowe w niektórych kasach oszczędności i spółdzielniach kredytowych. Wkłady w instytucjach kredytowych. Nowowydane pożyczki hipoteczne w listach zastawnych. Pożyczki niektórych państw na giełdzie w Nowym Jorku. — Wydatki i dochody: Państwa, Ministerstwa Pocht i Telegrafów, Monopoli Tytoniowego i Monopoli Spirytusowego. — Małżeństwa, urodzenia, zgony i przyrost naturalny w niektórych państwach.

Nr. 19 dwutygodnika „Świat Kobiety“, porusza sporo ciekawych tematów: Michalina Grekowicz-Hausnerowa: Kobiecość i męskość; Malibran: Szopen — poeta; A. Wyleżyńska: Owoc innego świata; J. Gizowski: Na „Gdańsku“; J. Ślawik — Łubińska: Jeszcze o malowaniu się; May Sinkla Anna Sewern, powieść i t. d. Bezkonkurencyjnie doskonała część żurnalowa i praktyczna uzupełnia ten numer.

BEZPŁATNIE

WIELKA ILUSTROWANA HISTORJA ŚWIATA

Kto chce poznać i zrozumieć dzieje współczesne, kto chce zorientować się w całości otaczających go zagadnień, kto chce wziąć udział w tworzeniu nowego życia musi poznać: **DZIEJE ŚWIATA**, w którym żyje i działa.

Musi poznać HISTORJĘ POWSZECHNĄ, HISTORJĘ LITERATURY i SZTUKI i HISTORJĘ KRAJU RODZINNEGO.

Znane szerokim kołom czytelników wydawnictwo „NASZEJ BIBLIOTEKI“ przystąpi w najbliższym czasie do wydania Wielkiej Ilustrowanej Historji Świata w 10 tom. zawierających 1600 str. druku, kilkaset ilustr., tablic i map.

W celach reklamy i spopularyzowania swych wydawnictw „Nasza Biblioteka“ postanowiła rozdać pewną ilość egzemplarzy bezpłatnie. Każdy, kto w przeciagu 8 dni nadeszle niżej załączony kupon pod naszym warszawskim adresem otrzyma bezpłatnie to wspaniałe dzieło. Tylko tytułem zwrotu kosztów reklamy i ekspedycji liczymy 70 gr. od tomu. Po upływie tego terminu będziemy przyjmować zamówienia już tylko za odpłatne, ozdobne wydanie, drukowane na bezdrzewnym papierze w cenie zł. 3 za tom.

„NASZA BIBLIOTEKA“
Warszawa, Wspólna 25.

Kupon ważny tylko 8 dni. Prosimy nie załączać żadnych pieniędzy ani znaczków.

Niżej podpisany prosi o przesłanie szczegółowego prospektu na reklamowe wydanie Historji Świata.

IMIĘ I NAZWISKO .....

ADRES .....

KUPON „Gazeta Lwowska“ z dn. 29 IX 1929

